

est, ut cæremonia debito modo fieri valeat; quæ mora habetur, antiphonam *Hic accipiet* tantum incipiendo, cum fere-
trum depositum fuerit : ita ut verba ritualis *cum pervenerit
ad ecclesiam* intelligenda sint, non de primo accessu, sed de
tempore, quo omnia in ecclesia disposita fuerunt.

Si funus ad ecclesiam afferatur sine processione et sine
præsentiâ sacerdotis, tunc officium sepulturæ in ecclesia inci-
pitur ab antiphona *Hic accipiet* cum ps. *Domini est terra*.

Post repetitionem antiphonæ *Hic accipiet*, sacerdos dicit
Kyrie, Pater noster. Dum secreto perficit *Pater noster*,
corpus ter aspergit, in medio, a dextris et a sinistris.

4. Dum portatur ad tumulum, dicitur antiphona *Juvenes*,
et ps. *Laudate Dominum de cœlis* cum duobus sequentibus
Cantate Domino et *Laudate* sub uno *Gloria Patri*. Si funus
tunc ad tumulum non portetur, vel si sacerdos non comi-
tetur, hæc omnia dicuntur et fiunt in medio ecclesiæ, ubi
funus deponitur. Repetita antiphona, sacerdos dicit *Kyrie*.
Pater noster. Hic nulla fit aspersio. In oratione *Omnipotens
sempiternæ Deus* dicitur *animam hujus parvuli* : si corpus
puellæ fuerit, censet Cavalieri (1), dici posse *hujus parvulæ*
juxta morem, quem in aliis orationibus Ecclesia servat, licet
satiùs putet, nullam facere mutationem.

5. Finita oratione, antequam funus in sepulchrum demit-
tatur, sacerdos incensum imponit et benedicit; tum aqua
benedicta ter aspergit, prius corpus, et deinde tumulum
separatim; postea prius ter thurificat corpus et deinde tu-
mulum separatim.

Si in ecclesia omnia perficiantur, tumulus hoc loco nec
aspergi nec thurificari potest. Item si sepulchrum seu cœme-
terium sit benedictum, tumulus juxta Cavalieri (2), non est
aspergendus neque thurificandus. Si autem in ecclesia omnia
compleantur, vel si sepulchrum sit benedictum, dubitatur,
an tunc solum etiam corpus in ecclesia vel ad tumulum non
sit aspergendum et thurificandum. Hæc aspersio et thurifi-

(1) Tom. 3, dec. 175, n. 8.

(2) Loco cit. n. 10.

catio rationem benedictionis sepulchri habere videntur, cum
apud tumulum præscribantur, et non in ecclesia, in qua, si
principaliter ratione corporis defuncti fierent, locum oppor-
tunum haberent ad *Pater noster* post antiphonam *Hic
accipiet*; ita ut, si tumuli aspersio et thurificatio omittantur,
etiam omittenda sint aspersio et thurificatio corporis. Verum
Cavalieri (1), censet, licet tumuli omittantur aspersio et
thurificatio, equidem parvulorum corpora hoc loco recte
aspergi et thurificari, ne eis penitus denegetur thuris honor,
cujus utique sunt indubie magis digni utpote cœlorum incolæ.

6. Clerus discedens recitat alternatim antiphonam et can-
ticum *Benedicite*. Cum clerus discesserit, corpus in sepul-
chrum demittitur, et sepelitur.

De Sacramento Matrimonii.

DE LOCO ET TEMPORE CONTRAHENDI MATRIMONIUM.

271. 1. *Nuptiæ qua decet modestia et honestate fiant; sancta enim res est matrimonium, sancteque tractandum* (2).

2. *Matrimonium juxta rituale omni tempore contrahi potest, etiam tempore clauso, licet per synodi decreta aut particularem consuetudinem prohibeatur, dummodo accedat Episcopi venia* (3). Si autem tempore clauso contrahatur, tunc privatim, sine solemnitate et sine nuptiarum benedictione, celebrandum est, quia solemnitas et nuptiarum benedictio eo tempore prohibentur, ut infra dicitur n. 278. Si sponsi sacrum exposcant, in quo divinam Eucharistiam simul percipiant, uti consentaneum est; parochus sacrum ejus diei faciet sine nuptiarum benedictione (4).

(1) Loco cit. n. 11.

(2) Rituale, tit. 6, c. 1, n. 18.

(3) S. R. C. 14 Aug. 1858, n. 5275, 3; 25 Sept. 1875, 5640, IV; Bened. XIV, Instit. 80; Cavalieri tom. 4, dec. 248, n. 4.

(4) Bened. XIV, Instit. 80.

3. *Matrimonium juxta rituale in ecclesia maxime celebrari decet.* Hæc verba præceptum præ se non ferunt, ita ut in ecclesia per se celebrari non debeat, nisi id præscribant leges synodales. In mortis periculo, sicut baptizatur extra ecclesiam, sic etiam matrimonium licite celebratur ad legitimam prolem, ducendam concubinam, etc. Item haud vetitum est locorum Ordinariis, ut, si nullum imminet periculum ac laudabiles concurrant causæ, illud celebrare quandoque pro sua prudentia permittant in privatis oratoriis, in quibus sacrum fieri valeat (1). In quo ecclesiæ loco hoc sacramentum celebrandum sit rituale non exprimit: locus autem opportunus est altare, in quo missa celebranda, et nuptiæ benedicendæ sunt; nullatenus autem sacristia, quæ non est proprius sacramentorum locus, sed paramentis custodiendis et induendis destinata est.

4. Matrimonium, nisi necessitas aut justa aliqua ratio aliter exigat, ante meridiem celebrari debet, non tantum quia nuptiæ in missa benedicendæ sunt, sed etiam quia honestas et decencia id sæpius exigere possunt.

RITUS CELEBRANDI MATRIMONII SACRAMENTUM.

272. 1. Parochus pro matrimonii celebratione induitur superpelliceo et stola alba, vel si immediate est celebraturus, alba, stola et etiam planeta coloris missæ convenientis, indui debet (2), excepto manipulo, quem ante missam accipit.

Adhibet unum saltem ministrum superpelliceo pariter indutum, qui librum et vas aquæ benedictæ cum aspersorio deferat, eique ministret.

2. Ad celebrationem parochus se constituit facie ad spon-

(1) S. R. C. 31 Aug. 1872, n. 5503, II.

(2) S. R. C. 31 Aug. 1867, n. 5382, IV et V.

sos conversa; sponsus stat a dextris sponsæ, testes prope adstant vel juxta vel retro post sponso, ut videre et audire possint, quid agatur; et post eosdem, parentes et propinqui, quorum præsentia nuptias cohonestari decet.

3. Interrogat utrumque singillatim, *N. vis accipere*, exprimendo nomen consuetum et proprium, cui cognomen prosapiæ addi potest (1).

4. Mutuo consensu intellecto, sacerdos jubet eos jungere dexteras, sicut refertur Tobie VII, 15. *Apprehendens dexteram filie suæ, dextræ Tobie tradidit*, quia conjunctio et mutua fides nullo meliori actu externo exprimitur. Convenit ob reverentiam sacramenti, ut sponso dextræ nudæ sint.

5. Sacerdos dicens *Ego conjungo vos... in nomine Patris* etc. facit signum crucis versus ipsos.

6. Postea eos aspergit aqua benedicta in medio, a dextris eorum et a sinistris (2), nihil dicens.

273. *Benedictio annuli.* Annulus in celebratione matrimonii, etiam in secundis nuptiis, datur propter mutue fidei et dilectionis signum, et ut eodem pignore corda eorum jungantur: datur autem sponsæ, ut mulier, natura fragilior viro, datæ fidei signum continuo sub oculis habeat.

Materia annuli per rubricas non determinatur; adeoque indifferens est, ex quacumque conficiatur materia, ex auro, argento, cupro, etc., gemmis vestiatur nec ne. In ea servari potest consuetudo, et sponso facultatis habenda est ratio.

Annulus etiam pro secundis nuptiis (3) benedicitur; interim ponitur super altare, vel potius a ministro tenetur coram sacerdote in aliquo vase honesto seu disco; sacerdos eum aspergit in modum crucis, seu in medio, a dextris et a sinistris, interea nihil dicens, quia in rituali nulla verba indicantur. Hæc benedictio per modum intercessionis operatur, ut sponsi vera et sincera dilectione sese mutuo prose-

(1) Baruffaldus tit. 42, n. 13-16.

(2) Martinucci lib. 4, c. 12, n. 7.

(3) S. R. C. 27 Aug. 1836, n. 4631-4780, 2.

quantur, fidelitatem servant, atque omnis fascinatio a conubio amoveatur. Si idem annulus in ordine ad matrimonium fuerit benedictus, ejus benedictio omittitur, et solito modo tantum digito imponitur. Quando frangitur, amittitur aut usu teritur, novus benedici potest, eadem formula quæ in celebratione matrimonii ponitur; hæc enim formula non ita matrimonii celebrationi annexa est, ut alio tempore ad eundem finem adhiberi nequeat; vel in celebratione alterius matrimonii etiam benedici potest simul cum annulo præsentem, orationem in plurali dicendo.

Sacerdos tradit annulum benedictum sponso, qui illum imponit in digito annulari sinistræ manus sponsæ, sacerdote dicente *In nomine Patris*, et interim faciente super eos signum crucis. Imponitur digito annulari seu digito juxta parvum digitum, quia iste digitus usu generali designatus est ad ferendum annulum, unde et annularis dicitur.

Benedictio vel saltem impositio annuli non est faciliter omittenda, quia sponsi illum ex metallo infimi valoris sibi providere possunt, vel parochi unum annulum secum tenere possunt, qui sponsis eo deficientibus traditur.

Si annulus non sit benedicens, ejus benedictio omittitur, preces tamen *Confirma hoc* cum reliquis semper recitandæ sunt (1).

BENEDICTIO NUPTIARUM.

274. Per benedictionem nuptiarum non intelligitur ipsa matrimonii celebratio, neque versus *Confirma hoc*, qui cum oratione post benedictionem et traditionem annuli semper recitandi sunt, sed illæ preces, quas missale in missa pro sponso et sponsa præscribit.

Hæc benedictio, si benedicendæ sint nuptiæ, communiter

(1) S. R. C. 4 Maji 1882, n. 5843.

fit in matrimonii celebratione, nisi matrimonium contrahatur extra ecclesiam aut tempore clauso, ut infra dicitur.

275. 1° Nuptiæ primæ ex parte viri et mulieris de præcepto benedicendæ sunt (1) sed tantum sub veniali (2). 2° Nuptiæ primæ ex parte mulieris et secundæ ex parte viri juxta Rituale Romanum (*Tit. VII, cap. 1, n. 15*) benedicendæ non sunt, nisi consuetudo has nuptias benedicendi in loco vigeat. Quam tamen conditionem abstulit Decretum S. R. Inquisitionis 31 Aug. 1881 : ut quoties mulier benedicta non fuerit, semper sit benedicenda in secundis vel etiam tertiis nuptiis, post matrimonium rite celebratum. Quod pia mater Ecclesia indulget, forte ut fragilitati humanæ consulat, ne mulier benedictione privetur, ex qua tanta ei vis derivat ad laqueos Satanae vitandos, Evæque maledictionis effectus removendos. 3° Nuptiæ secundæ ex parte mulieris, licet primæ ex parte viri, benedici non possunt, quia mulier, super quam proprie cadit benedictio, in primis nuptiis fuit benedicta.

Not. 1° dum dicuntur nuptiæ secundæ ex parte mulieris non esse benedicendæ, subintelligendum esse mulierem in primis nuptiis fuisse benedictam : si enim non fuerit benedicta, quia v. g. post nuptias ante receptam benedictionem vidua facta est, cum postea iterum nubit, benedicenda est (3). 2° Nihil refert ad benedictionem, an mulier sit virgo, nec ne, seu corrupta; qualiscumque enim sit, modo in præcedentibus nuptiis non sit benedicta, semper est benedicenda (4).

Si nuptiæ primæ fuerint invalidæ, benedictio tamen in secundis iteranda non videtur, quia illa proprie non respicit nuptias, sed fertur in personas, in quibus permanet, ut patet ex secundis nuptiis, quas mulier contrahit, quæ non sunt benedicendæ, quia mulier fuit et manet benedicta (5).

(1) Baruffaldus tit. 42, n. 71; Cavalieri tom. 4, c. 15.

(2) Quarti de benedictionibus, tit. 3, s. 11, dub. 1, n. 295; Baruffaldus loco cit.

(3) Cavalieri loco cit. n. 3.

(4) S. C. C. 2 Oct. 1593, apud Cavalieri tom. 4, dec. 254.

(5) Vid. Cavalieri loco cit. n. 4.

276. Minister benedictionis nuptiarum est proprius sponsorum parochus, ita ut ab alio sacerdote fieri nequeat, nisi cum licentia parochi vel ordinarii (1). Matrimonii autem celebratio et nuptiarum benedictio non ita connexæ sunt, ut ab uno eodemque sacerdote fieri debeant; sed matrimonium coram paroco contractum, ab alio sacerdote cum consensu parochi vel ordinarii licite benedici potest (2).

277. 1. Benedictio nuptiarum tantum in ecclesia fieri potest; et si quodam casu matrimonium extra ecclesiam celebratum fuerit, sponsi deinde ad ecclesiam venire debent, ut benedictionem accipiant, quia missam, infra quam benedictio confertur, extra ecclesiam celebrare non licet; et sic Concilium Trident. (3), dicit, *benedictionem sacerdotalem in templo suscipiendam*; prout etiam cæremoniæ baptismi extra ecclesiam collati, in eadem supplendæ sunt.

Not. dum benedictio a matrimonii celebratione separatur, cavendum esse sacerdoti, qui illam confert, ne iterum a contrahentibus consensum exigat.

2. Nuptiarum benedictio fieri non potest nisi infra missam, prout rituale Romanum præscribit, benedictionem celebrata missa tantum conferendam esse (4). S. R. Congregatio (5) quidem rescripserat, nihil obstare, quominus nuptiarum benedictionem a missa abstrahere liceret, et sponso ad benedictionem in missæ celebratione recipiendam etiam adigendos non esse; postea autem hoc decretum revocavit, et Sanctitas Sua mandavit, ut benedictio juxta rubricas non sit impertienda nisi in missa (6): ita ut consuetudo contraria sit eliminanda ut abusus (7).

(1) Conc. Trid. s. XXIV, de reform. matrim. c. 1.

(2) Cavalieri tom. 4, dec. 255, n. 2.

(3) Sess. XXIV, de reform. matrim. c. 1.

(4) S. C. C. 13 Jul. 1630, apud Cavalieri, tom. 4, dec. 258.

(5) 1 Sept. 1838, n. 4694-4840, 2.

(6) 23 Jun. 1853, n. 5190, item 31 Aug. 1839, n. 4722-4868; 14 Aug. 1858, n. 5275, 1; 26 Mart. 1859, n. 5289; 31 Aug. 1867, n. 5382, IV, 3.

(7) S. R. C. 25 Sept. 1875, n. 5640, 1.

278. Benedictio nuptiarum prohibetur tempore clauso, sicut in rituali expresse præscribitur, tunc *solemnitates nuptiarum prohibitas esse, ut nuptias benedicere, sponsam traducere, nuptialia celebrare convivio*. Episcopus etiam concedere nequit facultatem benedicendi nuptias tempore clauso (1). Hæc prohibitio juxta Benedictum XIV (2), ex communi sententia obligat sub gravi, et ita quidem ut Episcopus in eo dispensare non valeat (3). Quapropter si matrimonium tempore clauso contrahatur, prout fieri licet, ut supra n. 271 dictum est, nuptiæ privatim, sine solemnitate et benedictione celebrandæ sunt (4). Si sponsi tempore clauso in matrimonii celebratione missam exposcant, in qua sacram communionem percipiant, sacerdos missam diei celebrat sine nuptiarum benedictione (5).

Tempore clauso elapso datur solemnitas benedictio nuptiarum (6); et decrevit etiam Sacra Congregatio S. R. U. Inquisit. (7), *insuper hortandos esse conjuges catholicos, qui benedictionem sui matrimonii non obtinuerunt, ut eam primo quoque tempore petant*. Item *benedictionem nuptialem, quam exhibet missale Romanum in missa pro sponso et sponsa, semper impertiendam esse in matrimoniis catholicorum, infra tamen missæ celebrationem, juxta rubricas, et extra tempus feriatum, omnibus illis conjugibus, qui eam in contrahendo matrimonio, quacumque ex causa non obtinuerint; etiamsi petant, postquam diu jam in matrimonio vixerint, dummodo mulier si vidua, benedictionem ipsam in aliis nuptiis non acceperit*. Elapso igitur tempore clauso, sponsi veniant ad eccle-

(1) S. R. C. 14 Aug. 1858, n. 5275, IV; 25 Sept. 1875, n. 5640, III.

(2) Institut. 80.

(3) S. R. C. 23 Jun. 1853, n. 5190, 3, et 14 Aug. 1858, n. 5275, 3 et 4.

(4) S. R. C. 23 Jun. 1853, n. cit.

(5) Bened. XIV, Institut. 80.

(6) S. R. C. 25 Sept. 1875, n. 5640, IV.

(7) Decr. gen. feria IV die 31 Aug. 1881, in Actis s. Sedis, vol. XIV, fol. 513.

siam, benedictionem accepturi; et tunc sacerdos benedictionem illis conferat, celebrata missa, ut n. seq. dicitur.

MISSA PRO SPONSO ET SPONSA.

279. Quando missa votiva pro sponso et sponsa permittitur, et quid faciendum in diebus quibus prohibetur?

R. I. Prohibetur tempore clauso, quoniam tunc locum haberi nequit solemnitas benedictio nuptiarum (1); ita ut tempore clauso nec missa nec commemoratio pro sponsis in missa diei fieri possit. Si sponsi tempore clauso missam exposcant, missa diei celebranda est sine nuptiarum benedictione, ut supra dictum est. Sicut autem benedictio nuptiarum, sic etiam missa pro sponsis vel ejusdem commemoratio in missa diei differenda est, donec tempus clausum elapsum sit, quando missa eodem modo et iisdem diebus celebrari potest, ut mox dicitur (2).

2. Dicitur non potest, dum mulier est vidua seu semel benedicta (3). Tunc tamen alia missa votiva pro devotione sponsorum, si per rubricas licet, vel missa conformis officio absque commemoratione nuptiarum celebrari potest.

3. Permittitur quibusvis diebus, exceptis omnibus dominicis, festis de præcepto in populo, duplicibus 1^æ et 2^æ classis (4), tota octava epiphaniæ, et vigilia pentecostes (5) et similiter tota octava pentecostes, die octava Corporis Christi, aliisque diebus duplicia 2^æ classis excludentibus: qui enim

(1) S. R. C. 31 Aug. 1839, n. 4722-4868.

(2) Not. decretum citatum 31 Aug. 1839, quidem declarare, orationes seu nuptiarum benedictiones non esse resumendas extra missam tempore prohibito jam elapso; non autem easdem infra missam non esse resumendas.

(3) S. R. C. 3 Mart. 1761, n. 4150-4299, 4.

(4) Dec. gen. S. R. C. 20 Dec. 1783, n. 4266-4415.

(5) S. R. C. 20 Ap. 1822, n. 4437-4587, 5.

dies duplicia 2^æ cl. excludunt, etiam missam votivam pro sponso et sponsa excludunt, et prohibent (1).

Dubitari potest de feriis rogationum, si unica tantum missa celebretur, et de die commemorationis fidelium defunctorum. Quoad ferias rogationum dicendum videtur, missam votivam pro sponsis non permitti, quia in hoc casu missa rogationum de præcepto celebranda est, et in hac nuptiarum benedictio æque ac in aliis diebus exceptis fieri potest: major autem est difficultas de die commemorationis fidelium defunctorum, cum ea die omnes missæ celebrandæ sint de *Requiem*, in quibus nuptiarum benedictio cum commemoratione pro sponsis certo non permittitur (2), licet tamen aliqui censeant, missam votivam pro sponsis hac die permitti (3).

Ut hæc missa privilegio gaudeat, requiritur: 1° ut fiat causa benedictionis nuptiarum, et 2° ut in missa reliqua fiant, quæ pro benedictione nuptiarum in ea habentur. Privilegia enim tantum concessa sunt causa benedictionis nuptiarum; adeoque missa, quæ non dicitur causa benedicens nuptias, quia sunt benedictæ, vel non benedicendæ, ullo privilegio gaudere non potest. Quod autem reliqua fieri debeant, constat ex rubricis positis ante missam pro sponso et sponsa, ubi hæc tanquam connexa præscribuntur.

II. Diebus istis exceptis, quibus missa votiva pro sponso et sponsa prohibetur, dicenda est missa diei cum commemoratione missæ pro sponso et sponsa et reliquis orationibus, quæ in eadem missa pro benedictione nuptiarum habentur, ut infra dicitur.

Not. sacerdotem non teneri missam, quam pro benedictione nuptiarum celebrat, applicare pro sponsis, nisi ab iisdem elemosynam accipiat (4).

(1) Gardellini in dec. cit. n. 4437-4587, ad 5, et in Instr. Clem. § 12, n. 8.

(2) S. R. et Univ. Inquis. Cong. 1 Sept. 1841, decrevit benedictionem nuptiarum in missa defunctorum fieri non posse, sed potius ad aliam diem transferendam.

(3) Falise ad 2 Nov. Bouvry, p. 4, s. 1, § 5, juxta dec. S. R. C. 7 Sept. 1850, in Veronen. ad 4, quod in collectione auth. non reperitur.

(4) Dec. S. R. et Univ. Inquis. Congr. 1 Sept. 1841; *Mél. théol.* s. 2, fol. 139.

280. An diebus, quibus missa pro sponso et sponsa permittitur, hæc necessario est celebranda ad benedicendas nuptias?

R. Affirmative; ex Rituali Romano (tit. VII, cap. 3, n. 4), « Si benedicendæ sint nuptiæ, parochus missam pro sponso et sponsa ut in missali Romano celebret ». Hæc confirmant: 1° Decretum S. C. de Prop. Fide 10 Januarii 1837. Petitur erat utrum sacerdos, qui impertit benedictionem nuptialem, si non recipit eleemosynam, teneatur diebus permissis dicere missam votivam ad hoc designatam, an vero possit dicere missam diei etc. addendo collectam ejusdem missæ votivæ? Et S. C. de Prop. Fide rescribendum censuit: « Servetur Rubricæ præscriptio quoad Missæ speciem, ita tamen ut celebranti liberum sit mente sua convertere spiritualem Missæ fructum in favorem suppeditantis eleemosynam » (1). 2° Decretum S. R. C. 23 Junii 1853 (n. 5190, ad 1), « Missa in Nuptiis semper debet esse Votiva pro sponso et sponsa ut in Missali, præterquam in Festis de præcepto, etc. »

281. Quomodo missa votiva pro sponsis, vel alia cum benedictione nuptiarum est celebranda?

R. 1° Cum missa votiva pro sponso et sponsa sit votiva privata, pro privato nempe nubentium bono, semper celebranda est ut alia votiva privata sine *Gloria* et *Credo*, cum tribus saltem orationibus et omnibus commemorationibus, quæ in Missa diei forent faciendæ (2), prima videlicet missæ votivæ propria, secunda officii diei, et tertia, si alia commemoratio specialis non occurrat, quæ alias in missa semiduplicis eodem tempore secundo loco diceretur; cum *Benedicamus Domino* in fine et ultimo evangelio s. Joannis (3) atque in colore albo. Si votiva in festis B. M. V. celebratur tempore, quo secunda oratio *A cunctis* dicitur, hæc oratio *A cunctis* dicenda est, mentionem B. M. V. omittendo, eamque recitando: *Intercedente beato Joseph cum beatis*

(1) N. 1547 in Collectanea S. C. de Prop. Fide, edit. 1893.

(2) S. R. C. 28 Jul. 1832, n. 4542-4691, 4.

(3) Ita dec. gen. S. R. C. 28 Feb. 1818, n. 4394-4544.

apostolis (1). Hæc missa votiva ita celebranda est, sive officium sit duplicis sive inferioris ritus, quia ritus duplex naturam missæ votivæ privatæ non immutat.

R. 2° Alia missa, dum missa votiva pro sponso et sponsa non celebratur, dicenda est prout extra talem circumstantiam, cum commemoratione missæ pro sponso et sponsa post orationes a rubricis præceptas et ante orationes a superiore imperatas ac alias quæ forte pro libitu adduntur, et semper sub distincta conclusione etiam in festis 1^æ et 2^æ classis, licet nulla alia commemoratio occurrat (2). Hæc commemoratio missæ pro sponso et sponsa faciendæ est etiam in festis 1^æ classis (3), tantum exceptis vigilia et festo pentecostes cum duobus diebus sequentibus, missa solemnem ascensionis et Corporis Christi, in quibus videtur omittenda juxta dicta tom. II, n. 282.

R. 3° Missa sive celebretur votiva sive de die, fieri potest vel sine cantu et solemnitate ut missa privata, vel pro devotione etiam cum cantu (4) et solemnitate, servato semper ritu, qui eidem missæ convenit. 2° Infra missam sponsi honestiori loco collocantur, et propius ad altare, ut suo tempore commode accedere possint. 3° Dicto in missa *Pater noster*, et responso a ministro *Sed libera nos a malo* et a sacerdote *Amen*, ante extersionem et acceptionem patenæ, sacerdos genuflectit, et se retrahit ad cornu epistolæ, ubi conversus ad sponso, ante altare genuflexus, dicit super eos orationem: *Oremus. Propitiare* etc. et sequentem, ministro librum tenente. Has orationes, sicut et aliam in fine missæ, manibus junctis recitat, prout in aliis benedictionibus, juxta rubricam missalis pro benedictione cinerum; in conclusione, dum dicit *Jesum Christum*, caput ss. Sacramento inclinatur. Dum a medio altaris recedit, et ad medium redit, utroque

(1) Vid. dec. S. R. C. 15 Maji 1819, n. 4410-4560, 3, et 12 Nov. 1831, n. 4520-4669, 31.

(2) S. R. C. 20 Ap. 1822, n. 4437-4587, ad 6, 7 et 8.

(3) Idem dec. ad 6.

(4) S. R. C. 31 Aug. 1839, n. 4723-4869.